

7. Якобсон П.М. Психология чувств. – М.: Изд-во Моск.ун-та, 1980. – 383 с.

В статье рассматривается проблема формирования эстетических чувств у студентов в процессе их духовного развития. Обосновывается значимая роль эстетических чувств в становлении духовности студентов и необходимость повышения уровня воспитания молодежи в связи с кризисом духовности в современном обществе.

Ключевые слова: *духовность, душа, красота, студенты, формирование эстетических чувств, чувство прекрасного, эстетические чувства.*

The article is devoted to the problem of the forming of students' aesthetic feelings in the process of their spiritual development. The significant role of aesthetic feelings in the establishment of students' spirituality is grounded and the necessity of higher level of youth education due to the crisis of spirituality in modern society is proved.

Key words: *spirituality, soul, beauty, aesthetic feelings, the feeling for the beautiful, students, the forming of aesthetic feelings.*

Кудінова Г.Л. – аспірантка кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля (м. Луганськ, Україна)

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Т.Л. Антоненко

УДК 008:159.922

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

І.А. Луговська

У статті висвітлено результати аналізу досліджень, здійснених ученими та практиками за останні десятиліття з проблематики формування інформаційної культури як складової розвитку особистості.

Ключові слова: *інформація, культура, інформаційна культура, інформаційна діяльність.*

В умовах впровадження сучасних інформаційних технологій, зростання ролі інформації в освітньому і науковому процесах проблема

формування та розвитку інформаційної культури особистості набуває виняткового значення, стає одним із пріоритетних напрямків вищої школи. Вміння орієнтуватись в інформаційному потоці, працювати з інформацією, критично її оцінювати, самостійно конструювати свої знання, використовуючи різноманітні інформаційні ресурси, є метою сучасної вищої освіти і, відповідно, освітніх технологій.

Аналіз сучасної психолого-педагогічної літератури, дисертаційних досліджень свідчить про посилену увагу науковців до проблеми формування інформаційної культури особистості. Проведений огляд наукових досліджень дозволяє говорити, що, незважаючи на наявність значного наукового матеріалу в цій галузі, проблема формування інформаційної культури в нових соціально-економічних та культурних умовах розвитку суспільства залишається предметом наукової дискусії і є недостатньо дослідженою.

Метою статті є визначення й теоретичне обґрунтування умов формування інформаційної культури особистості.

Інформаційна культура є невід'ємною частиною педагогічного процесу у вищій школі. На сьогоднішній момент виникла потреба в урегулюванні константної дефініції поняття інформації. У зв'язку з появою так званого інформаційного вибуху, у тому числі і в галузі освіти, студенти стикнулися з такою проблемою, як невідміння використовувати певну інформацію в повному обсязі, а також відсутність можливості знаходження потрібної інформації в даний момент. Саме тому поняття «інформаційна культура» так тісно пов'язане з сучасним педагогічним процесом. Це поняття багатогранне, але всі аспекти тісно пов'язані між собою [7, с. 67]. Розгляд цього поняття неможливий без визначення самого сенсу слова «культура». Будь-яка культура, в тому числі і інформаційна, – це продукт діяльності людини, що вимагає не тільки вивчення, але також дає можливість користуватися всім інформаційним багатством, накопиченим тисячоліттями.

Концепція "інформаційна культура" розглядається переважно у зв'язку з теорією інформаційного суспільства, зокрема як одна з умов існування особистості в новому інформаційному суспільстві. Отже, є підстави розглядати існування взаємозв'язку між рівнем розвиненості інформаційної культури сучасної особистості та її досягненнями в тій чи іншій галузі суспільної діяльності, а саме певну обумовленість останніх рівнем інформаційної культури особистості.

Слід зазначити, що в педагогічній науці інформаційна культура є предметом стійкого наукового інтересу, розглядається в різних аспектах (психологічному, соціальному, економічному, педагогічному) з позицій різних теоретичних підходів. Методологічні засади розуміння сутності інформаційної культури висвітлено у працях Г. Воробйова, М. Вохрищевої, А. Гречихіна, О. Гончарової, М. Жалдака, А. Ракітова, Б. Семеновкер, Є. Семенюка та ін. Теоретичне тлумачення феномена культури та сутності культурної діяльності як гносеологічної основи дослідження інформаційної культури здійснене у дослідженнях О. Арнольдова, В. Біблера, П. Гуревича, Ю. Давидова, М. Кагана та ін.

Формування інформаційної культури у цілого покоління людей є соціальним замовленням інформаційного суспільства, перехід до якого почався з другої половини ХХ століття. Це століття визначило головним ресурсом інформацію, а основними технологіями – інформаційні технології пошуку, подання, обробки, збереження та використання інформації.

Під *інформаційною культурою суспільства* можна розуміти деяку сукупність досягнень у галузі інформатизації: ступінь задоволення людей наявною інформацією, рівень оснащення комп'ютерною технікою та засобами зв'язку, кількістю людей, які використовують інформаційні технології в повсякденному житті.

З поширенням інформаційних засобів зростає кількість людей, у яких основною діяльністю стає робота на комп'ютері. Їх об'єднання створює своєрідну *інформаційну субкультуру*, яка, з одного боку, відокремлена від загальнолюдської культури, з іншого – є її складовою. Основні ознаки інформаційної субкультури – це проведення більшості часу за комп'ютером, наявність специфічного сленгу (наприклад, таких слів, як "пень" – Pentium, "вінт" – вінчестер, "материнка" – материнська плата та інших). Поряд з позитивним впливом інформаційної субкультури (людина вільно володіє комп'ютерною технікою, знається на останніх її новинках) є і певний негативний її вплив: вона не сприяє поширенню знань з інших наук (що неприпустимо для учнів загальноосвітніх шкіл та студентів вищих навчальних закладів), викликає ризик погіршення здоров'я (особливо зору) внаслідок гіподинамії. Інформаційна субкультура не включає також деякі некомп'ютерні методи роботи з інформацією. Наприклад, пошук необхідної інформації представники інформаційної субкультури

швидше будуть здійснювати в інтернеті, ніж в бібліотеці, хоча зараз ця мережа має або поверхневу, або лише комерційну інформацію (саме тому її ще називають "всесвітнім смітником" [8, с. 76]). Крім цього, психологи попереджають, що у "комп'ютерних наркоманів" комп'ютер сприяє не засвоєнню навколишнього світу, а відчуженню від нього.

В педагогічному процесі інформаційні технології відкривають доступ до інформації, а значить, створюють зовсім нові можливості для здобуття професійних знань і для творчості, залучають до цінностей світової культури тощо. Від цього залежить рівень освіченості та культури суспільства в цілому в найближчому майбутньому.

В. Виноградов, Л. Скворцов зазначають, що сьогодні є всі підстави говорити про формування нової інформаційної культури [3, с. 6], яка повинна стати елементом загальної культури людства. Якщо роздивлятися поняття питань культури з погляду сучасності, то насамперед вони пов'язані із самовизначенням народів (зокрема людини) та їх мовним розвитком (як засоби спілкування). У зв'язку з цим інформаційну культуру в нових формах її передачі, зокрема в навчанні, можна розуміти як систему з чотирьох базових компонентів, а саме:

- культури організації подання інформації;
- культури сприймання та користування інформацією;
- культури використання нових інформаційних технологій (НІТ);
- культури спілкування через засоби НІТ[3, с. 26].

М. Близнюк, М. Коляда зазначають, що основою інформаційної культури можуть стати знання про інформаційне середовище, закони його функціонування, вміння орієнтуватися в інформаційних потоках[2, с. 17]. Розвиток інформаційної культури формує в усіх країнах групи людей, що духовно об'єднані спільністю розуміння тих проблем, в рішенні яких вони задіяні. Інформаційна культура органічно входить у реальну тканину суспільного життя, додаючи їй нової якості. Вона веде до зміни багатьох соціально-економічних, політичних і духовних уявлень, вносить якісно нові риси у життя людини.

Ми погоджуємось з думкою російських вчених, які підкреслюють, що поки інформаційна культура є ще показником не загальної, а, скоріше, професійної культури, але у майбутньому має стати важливим чинником розвитку кожної особистості [4, 5, 6].

Ю. Вобленко вважає, що людина бере з інформаційної мережі, визначається не стільки освітнім рівнем, скільки її культурою та вихованням. Саморозвиток виступає як початок і подальше вдосконалення процесу керування розвитком особистості. Інформація в цьому процесі відіграє роль ланки між відомим і невідомим, що дуже важливо для сприймання її в цілому і для формування навичок критичного мислення[4, с. 5].

Таким чином, інформаційна культура може розглядатися як складова загальної культури, орієнтована на інформаційне забезпечення людської діяльності. Інформаційна культура відображає досягнуті рівні організації інформаційних процесів та ефективності створення, збирання, зберігання, опрацювання, подання і використання інформації, що забезпечують цілісне бачення світу, його моделювання, передбачення результатів рішень, які приймаються людиною.

Таким чином, теоретико-педагогічний аналіз різних підходів до визначення сутності та структури інформаційної культури особистості дозволив визначити її як складову загальної та професійної культури, інтегроване особистісне утворення, яке є системою ціннісних орієнтацій, знань, умінь і навичок формування потреби в інформації, здійснення пошуку необхідної інформації з усієї сукупності інформаційних ресурсів, відбору, оцінювання, збереження знайденої інформації, інтеграції, структурування та створення нової інформації, а також характеризується відповідним розвитком особистісних якостей, здібностей та характеристик, що уможливають якісну і системну роботу з інформацією. Проаналізовано наукові підходи до формування інформаційної культури особистості (культурологічний, системно-діяльнісний, особистісно орієнтований та ін.) та виявлено загальні особливості цього процесу, які полягають у такому: формування інформаційної культури особистості необхідно надавати пріоритетного значення у навчально-виховному процесі; для успішного формування інформаційної культури дуже важлива єдність навчального і виховного процесів та скоординована робота усіх учасників навчально-виховного процесу.

Література

1. Антонова С. Г. Информатизация и информационная культура личности / С.Г. Антонова // Информационная культура личности: прошлое, настоящее, будущее. Международная научная конференция. Краснодар– Новороссийск, 1996. – С 50-51.

2. Близнюк М. Формування інформаційної культури особистості / М. Близнюк, М. Коляда–К:Лібра,2000– 86 с.
3. Виноградов В.А. Создание информационной культуры для Европы. Доклад на VI конференции ЕКССИД, 1991 г. Кантербери, Великобритания / Виноградов В.А., Скворцов Л.В. // Теория и практика обществ.-научн. информатики. - 1991 - № 2 - с. 5-29.
4. Вобленко Ю. Інформаційна культура в працях провідних бібліотекознавців та бібліографознавців / Вобленко Ю. // Вісн. Кн. палати. - 1999. - № 2. - С.7-8.
5. *Вохрышева М.Г. Формирование науки об информационной культуре // Проблемы информационной культуры: Сб. ст. Вып. 6. Методология и организация информационно - культурологических исследований / Науч. ред.: Ю.С. Зубов, В.А. Фокеев. - М.; Магнитогорск, 1997. - С. 57).*
6. Гендина Н.И. Информационное образование и информационная культура личности как факторы развития информационного общества / Н.И. Гендина // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества: Материалы 8-й Междунар. конф. ГПНТБ России. □ М., 2001.– Т. 3. □ С. 987-989.
7. Левшин М. Педагогічна сутність поняття "інформаційна культура особистості"// Вища освіта України. – 2002. – №3. – С. 67-74.
8. Локтюшина Е.А., Петров А.В. Компьютеры в школе. – Волгоград: Перемена, 2001. –144 с.

В статье представлены результаты анализа исследований, выполненных учеными и практиками за последние десятилетия по проблеме формирования информационной культуры как составляющей развития личности.

Ключевые слова: информация, культура, информационная культура, информационная деятельность.

The article presents the results of the analysis of the research done by the scientists and the practitioners for the last years concerning the problems of the information culture formation as a part of personal development.

Key words: information, culture, informative culture, informative activity.

Луговська І.А. – викладач кафедри української та російської мов ДЗ «Луганський державний медичний університет» (м. Луганськ, Україна)

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Т.А. Скрябіна